

دائرة مخصوصه

در سعادتده باب عالی جوار ننده

محل اداره :

مشرط القیم

اخطار :

مسلكمزه موافق آثار جدیده مع المنو به

قبول او انور

درج ایندهین آثار اعاده او نیاز

دیر، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیات و سیاسات و باطالع کرب سیاسی و کرب اجتماعی و مدنی احوال و مشوره اسلامیه و بحث ایمر و هفته ده بر نشر انور.

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسلری :

در سعادتده نسخہ سی ۵۰ پاره در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

سنه لکی التي آیلنی

ممالک عثمانیه ایچون	۸۰	۴۰	غروش
روسیه	»	۶۰۵	۳۰۵ روبله
سائر ممالک اجنبیه	»	۱۷	۹ فرانق

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

قیرلہ دن مقوا بودو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

عدد : ۷۴

۲۲ محرم ۳۲۸ پنجشنبه ۲۱ کانون ثانی ۳۲۵

اوچنچی جلد

نکته، قدری اعلا ایتک، بونک ده باشی باشه مدار نجات اولان بر اصل بولندیغه اشارت ایلکدر .

توصیه حقده بولنان بر آدم کندی وصیتی ایله عامل اولسه بیه شو وظیفه ادا ایتش اولمغه نجات بولور، یعنی نجات یالکیز توأسی بالحقه منوطدر، ظننده بولنق طوغری اوله ماز. آیت کریمه قرآنک بتون نوع کلامه مابه الرجحانی اولان طریق ایجاز اوزرینه وارد اولمشدر. یوقسه مراد، حق اوزرنده اولان وحق ایله وصیتده بولنان دیمکدر. ذاتاً عندالعقلا مسلمدر که برشیء توصیهده بولنان، خلقی برشیء دعوت ایدن آدم آنحق کنیدی اوشیدن بیوک بر نصیب آلاندر. اوله یاه، برایشی حسن ایفا ایتمین و حسن ایفا ایتدیکی بر طرفندن بللی اولمایان آدم فصل اولورده بشقه لرینی اوایشی یا پیغه دعوت ایدر. یا خود ایتسه ده موفق اوله بیلیر؟ کنیدی لری منکراتدن چکنم دکلری حالده ناسی معروفه سوق ایدنلره کلنجه بوبر دعوت صحیحه عد اوله ماز. زیرا بویه لری اصول دعوتی بیلیمورلر. بونلر بودعوتلرنده موفق اولق شویله طورسون، ناسی ایصال ایتک ایتدکلی فایتدن بوسبتون تنفیز ایدیورلر. کتاب مینده کی خطاب ایسه عندالعقلا مألوف و معروف اولان طرزده در. ذاتاً (وتواصوا) دینیلوب (وأوصوا) دینلمه مسی شونی بیان ایچوندر که خسرانندن نجات افراد امتدن هر برینک اولا بالذات حقه حریص اولسی، صکردهده هر برینک او حق قومه توصیهده بولنمسیله قائمدر. ذاتاً بر کیمسه حق کورنجه آرقداشنه توصیهده بولنق ایسترایسه بالطبع کنیدی ده حق کوردیکی کبی قبول ایتک ایستر. عادتاً بوعبارة جزیه ده مؤمنلرک حق ایله توأسی ایتیری، کنیدی لرینه توجیه اولان وصیت حق قبول ایللری منصوصدر.

مرحوم شیخ محمد عبده

محمد عاکف

بسم الله الرحمن الرحیم

اجتهاده دائر

در دینی قره لهجریده صکره :

علمندن، تتبعاتندن، اجتهادندن باشقه هیچ بر مذهب، هیچ بر شخصه تقید ایتمین اصحاب اقتدار پک زیاده آلامشدی، وکوندن کونه آزالیوردی. نهایت بر کون هیچ بر صاحب جهد و اقتدارک قالمایه جغندن قورقولیوردی. چونکه آرتق بونک علائمی کورولمکه باشلامشیدی. اوللری اولدینی کبی، علوم اسلامی، فقه، مساعی اجتهاد و تتبعه منحصر دکلدی. آرتق فقه ایچون، اجتهاد ایچون بر چوق مزاحم توره مشیدی: علوم عربیه، علوم جدلیه، علم تاریخ... ایشه علمادن اوله جنی مأمول بر چوق ذوات آیریش؛ شو علوم محدثه و علوم داخله ایله اشتغال ایتمکه باشلامش ایدی. بتون بوعلوم ایچون فقهانک دخی آز چوق رغبتلری اوله یور دکلدی. علم فقهانک زیاده علوم جدلیه دن،

علوم فلسفیه دن متأثر اولیوردی. علم اصول فقه، علم خلاف ایشه بوتأثرک نتیجه سی اوله رق میدان کلمشیدی. شعبات علوم جوغالدقه سالک و متخصصلری دخی او نسبتده آرتیوردی. فقط علم فقه و اجتهاده قارشو بولاقیدنک میدان کلمکه باشلامغه برابر، استعداد ملی کیزی بر صورتده دوچار انقسام اولیوردی. اشته بوتاریخلر برینک مبادی ظهوری، اوته کینک ایسه مبادی ادباری اولیور.

آئمه دن برینک مذهبی قبول ایدن علما بیننده علم فقه اوزرنده مباحثه و مجادله ایتک اصولی موده اولمغه باشلادی. بوحال کیتدکجه ترقی ایتدی. هر طرف کندی مذهبه دائر و نائق طویلا یور؛ دلائل حاضرله یور؛ هراختاله قارشو مدافعه ایچون تدارکاتده بولنیوردی. حتی بوحال او قدر ایله ره لیدی، که بیوک، کچوک حتی امرا بیه بوکا اشتراک ایدر اولدیلر. عادتاً مباحثه مجلسلری اوزمانک خصوصی «تمایشلری صرمه نه کیدی. طبیعی غلبه ایدنلر حکمدارلر طرفندن نائل مکافات اولیورلردی. بوحالنه میدان فقهیده ایکی درلو تأثیر اجرا ایتدی:

۱ — هر مباحث کندی مذهبی داخلنده تتبعات اجرا ایتدکجه، آنی مدافعه یه چالیشدقجه طبیعی اوله رق مذهبه اولان محبتی، شدت مربوطیتی تزیاید ایدیوردی.

۲ — مباحثک کندی مذهبه اولان شدت محبت و مربوطیتی و آنی مدافعه ایچون سعی و غیرت ایتمسنندن عکس العمل طریقله خصمی قلباً و روحاً تباعد ایدیور، عادتاً تعصبه قدر ایله ره لیدیوردی.

مذاهب تأسس ایتدکن صکره بولندقلری مراکز داخلنده قالمادی. جغرافیا اعتباریله ودها سائر مناسبات حسیله مستعد اولدینی جهاته انتشار ایتدی. مذهب حنفی ماورای النهر و ترکستانه، مذهب مالکی مغربیلر و بربریلر ایله اندلسه قدر ایله ره لیشیدی. بوایکی مملکت مستثنای اولق اوزره مذهب شافعی هر مملکتده بولنیور؛ مذهب حنبلی مرکز و حوالیسنده انتشار ایتمشیدی.

بومذهبلردن هانکیسی اولورسه اولسون کیتدکلی بلادده دین مبین اسلامک یکانه بر مذهبی کبی تلقی اولیور؛ باشقه مزاحم دخی موجود بولندیفندن آرتق کندی حدودی دائره سنده مستعد اولدینی اولدینی قدر توسع ایدیوردی. هله حکومت محلیه جهده مظهر قبول اولورسه بوسبتون رسمیت کسب ایدر؛ علما و حکومت واسطه سیله عوامه دخی نفوذ ایدرک منتهاسنه واصل اولور؛ حتی تعصب درجه سنی بولیوردی. بناء علیه او مملکتلرده افتا و محاکمک او مذهب اوزره جریان ایده چکی طبیعیدر. حکومتجه قضانک انفاذینی، اهالیجه افتانک قبولی تأمین ایچون حاکم و مقتیلر مذهبک فقهایی قدیمه سندن برینه استناد ایتکی مجبوری بیلورلردی.

بغداد، کوفه، مدینه... کبی مراکزده ایکی صنف علما موجود بولنیوردی:

۱ — هیچ بر مذهبله تقیدی بولنیوب بی طرف قالانلر.

۲ — مذاهبدن برینی آز چوق التزام ایدنلر.

خارجده ایسه بی طرفلغنی محافظه ایدن علما پک آز بولنیور؛ بولونسه بیله افتا وقضا کی امور رسمیه ده قوللانیله مازدی.

مراکزده اولان اهالی تااوتهدن بری استدیکی عالمه مراجعتله استفا ایده بیلیر. هانکی مذهبه سالک اولوب اولمادیکی اکثریت اوزره نظراعتباره آلمانزدی. مراجعت اولنان فقیه بی طرف ایسه تلیق ایتدیکی اصول اوزره نصوصدن آکلادیکی وباخود اسلافدن اشتدیکی وجهله، بورالرده بوله مازسه کندی اجتهدایله جواب ویرردی.

بوفقیه طشره لرده اولانلر کی برمذهبی التزام ایدنلردن ایسه مذهب داخلنده تحریات اجرا ایدر، اولوجهله جواب ویرردی. مذهبنده براستنادکاه بوله مازسه ائمه سنک اقوالنی نص مقامنده طوته رق اصول مخصوصه سیله مذهبی داخلنده اجتهد ایلردی.

ایشته بتون شو حادثات وسائر اسباب خفیه نك تحت تاثیرنده دوردنجی قرن هجریدن صوکره احوال دیکشیدی. آرتق مقتیلر وفقها ایچنده بی طرف اولانلره تصادف اولنمه یوردی. اساساً بولونسه لر بیله آنلرک فتوالرینه مراجعت ایده جک اهالی، قضالرینی انفاذ ایده جک حکومت قالمامشیدی. مذهب لر مستعد اولدقلری قدر انتشار ایتدکن صوکره تقررورسمیت کسب ایتملردی. بناءً علیه «اجتهد فی الشرع» ایستر ایسته مز بتون مشروعیته رغماً متأسفانه افول ایتدی. یرینه ده «اجتهد فی المذهب» قائم اولدی.

انشته بوصورتله مشروع اولان اجتهد یوز اوستی ترک ایدلمش، محدث اولان بواصول اجتهد بیله رک بیلیمیه رک عادتاً مجبوری بر صورتده قبول ایدلمشیدی. صواب اولان طریق اصحابدن عدول ایدیلرک نصوصدن اوزاقلانیلمشیدی. اصحاب کرامک، تابعین، تبع تابعین حضراتنک مسلک لری ترک ایدیلرک تماماً یکی برمسلک قبول اولنمشیدی: «اجتهد فی المذهب»

بودورده اولان علما اکثریت اوزره اصول وقواعدده استاذلرینه اتباع ایتیمکه برابر فروغاده استخراج واستنباطدن کیروطورمه یورلردی. طریق لرنده، اصوللرنده سربستی ده یوق دکل ایدی. فقط بونکله برابر اجتهدده اولان رونق، ضیا آرتق سونمکه میل ایتمشیدی؛ حرکت ترقییه طوغرو دکل، تدنییه طوغرو ایدی.

بومسلک بردنبره قبول اولنمازدی. بو برنتیجه ایدی، که مقدماتی ائمه حضراتنک کندی عصرلرنده خفی بر صورتده احضار ایدلمکه باشلامشیدی. هله بو حال ابو حنیفه، امام مالک حضراتی دورلرنده ایجه واضح برطرزده آکلایشیلوردی. حضرت ابو حنیفه نك ابراهیم حنفی ورفقاسنی، امام مالکک علمای مدینه بی التزام بیورملری بو نتیجه نك ایلك مقدمه لرندن عد اولنمیه بیلیر. امام شافعی، امام احمد حضرتلرنده بویله التزاملر پک ظاهر دکل ایدیسه ده، اصحابلرینک استاذلرینی التزاملری ابو حنیفه و مالک حضراتنک اصحابنده اولان اتباعدن پک زیاده فائق ایدی. ومع ذلك بوالزاملر، بوابعاملر آز برزمان ظرفنده خیلی ترقی ایتدی. اجتهد، او اولجه تعریف ایدیلن

اجتهد ائمه نك اصحابی دورلرندن کچمه مش ایدی. بودورلرده دخی اکثریت اوزره «اجتهد فی المذهب» و «اصول تخریج» حکمفرما ایدی. صوکره کلن دورلرده، اصول تخریج بتون معناسیله قوت بولدی. اجتهد فی المذهب دخی خیلی صیقشیدی. حتی علمای طبقات دخی بودورک اجتهدلرنده معنای حقیقیسنی، بوکا یقین اولان بر درجه بی ده کورمه مدکلرندن اجتهدلرینی «اجتهد فی المسائل» دیه تعبیر ایتیمکه مجبور اولملشدر. بوندن صوکره کلن دورلرده ولو پک زیاده طاراولان قیدلرایله مقیده اولسون اجتهد و تعبیرینه شایان برمساعییه تصادف اولنماز. بتون بونلرک مقامنه «تخریج» ده صوکره لری «تقلید» قائم اولور.

بوتعبیراتک آز چوق خصوصیتی وار کی کورولویورسده، دور ائمه دن صوکره بتون مذاهبتک معناً، روحاً آلدقلری وضعیت یک دیگرلرینه پک زیاده بکزر: اجتهد مشروعدن اوزاقلانیه مقده عینی طریق تعقیب ایدرلر. آنلری تقلید محضه عین مقدمات ایصال ایلر. آنکچون بو تعبیراتی تعمیم ایتیمکه، وسائر مذهبه ده تشمیل ایتیمکه بر بآس تصور ایدلیور.

— اوت، ایجابات زمانیه و سیاسیه ایله عراق مکتب فقهیسنندن تشعب ایدن مذهب جعفریده، مذهب زیدیده اجتهد فی الشرع دینیله بیله جک قدر بر وسعت مشهود اولویورسده اجتهد فی المذهب حالا دوام ایدیور.

اجتهد فی المسائل... بو، یکی، محدث بر تعبیر. بودورده اجتهدک معنای اصلیسندن ذره قدر برشی قالماش ایدی. فقط بوکا بکزر برشائیه موجود بولندیغندن «اجتهد» کله سنی بوسبتون آتمق مناسب کوریلمه یور. بناءً علیه بودوره «مجتهدین فی المسائل» طبقه سی دنیلمش ایدی.

بو طبقه ده علما سلفلرینک مرویانلرینی فتاوی و مجتهداتلرینی قبول ایله تلقی ایتدیلر. دیگر طرفدن بونلری تعلیم صورتیه اخلافه نقل ایدیورلردی. بر حادثه نك حکم شرعیسنی بیلیمک ایچون شو مسائل منقوله ایچنده تحریات اجرا ایدر، اکثریت اوزره آرادقلرینی بولورلردی. شاید صریح بر مرجع بوله مازلرسه فقهای قدیمه نك کتاب وسنت اوزرنده یاپدقلری اجتهدی شو منقولاته تطبیق ایدر؛ آنک اقتضا آتندن، ایما آتندن استخراج واستنباط احکام ایلرلردی. قیاس ده خیلی ایشلرینه یاراردی. اوت، احکام منقوله چوق دفعه لر مقیس علیک وظیفه سنی ایفا ایده بیلردی. ایشته بوصورتله میدان کلن مسائل فقهیه ایله منقول اولانلر قاریشدیریلررق بر چوق کتب فقهیه یازلیدی.

اشته بو طبقه ده وجوده کتوریلن کتابلر صوکره کلنلر ایچون عادتاً نص کی تلقی اولندی. اخلاف طرفدن بو کتابلر از برلیر، اوکره دیلر، تحلیل اولنور، ایما آتی، اقتضا آتی بولنور... بواشتغالات بتون ایام تحصیلییه بی استیعاب ایدردی. آثار وسنن آرتق نظر واعتباردن سقوط ایتک اوزره ایدی. بتون بونلر تقلیده طوغرو بر حرکت ایدی.

دور تخریج ... ادوار مظلمة تقلیدك ایلک صفحه سی .. بو طبقه ده
اجتهاد، اجتهاددن برزده دکل، شائبه سی بیلک قالمیشیدی. « المتون
کالنصوص » بردستور اعظم اعتبار ایدیلرک متون نصوص مقامنه قائم
اولمشیدی.

دور ترجیح، دور تمیز ... علم فقهه تاریخنده یک آز منور
ایکی لوحه سیاه ..
بوندن سوکره ظلمت مطلقه دوری، بوندن سوکره علم ایچون،
فقه ایچون برزمان فترت بدأ ایدیور.

[صوکی وار] قزانی حلیم ثابت

مِنَاقِبِ سِنِّيَّةٍ

— مابعد —

حبة انبت سنابل والعص

ف لديه يستشرف الضعفاء

ناظم حضرتلری جناب حلیمه نك رسول اکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم افندمزی ارضاع ایتسی برکتیله مشارالیهانزدنده بعدالفحط
وسعت حاصل اولدیغنی وکنیدنه کنیدی عملی جنسندن اوله رق
قیونلرینک بول بول سوت ویرملریله مکافات ایدلرکینی تقرر ایتدکن
صکره شمیدی ده « لقد ضوعف الاجر علیها » قولنده ذکر ایلدیکی
مضاعفه نك نه مرتبه به بالغ اولدیغنی تمثیل طریقیله ایضاح ایدرک شویله
دیور: بور تخم دانه سیدرک سنبله لر انبات ایلدی، حالبوکه اول وقت
ضعفا و فقرا اکنک هنوز کوک یا پراغنه منتظر ایدیلر. حلیمه سعیدیه نك
قات قات اجر و مکافاتنه باعث اولان امر رضاعی و بسبب ایله خارق
العاده محصولات ویرن اکنلری هر باشاغنده یوز حبه اولمق اوزره
کنیدسندن یدی باشاق حصوله کلش تخم دانه سنه آندیریور، حالبوکه
مشارالیهانک قات قات نائل اولدیغنی نعمت و احسانلر جمله سندن اوله رق
اکنلرنده بودرجه فیض و برکت ظهوره کلدیکی وقت نباتات بالکلیه
مفقود اولدیغنی جهته فقرا و ضعفای حبوباتی کورمک شویله طورسون
حبوباتک هنوز کوک یا پراغنه منتظر اولورلرده انی بیلک کوره میورلر ایدی.

ناظم حضرتلری « حبة انبت سنابل » سوزی سورة بقره ده
واقع « مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبت سبع
سنابل فی کل سنبله مائة حبة » آیت کریمه سندن مقتبسدر و آتیده کی
« سبع » لفظی حذف ایلمسی بو عددک خصوصی مراد اولمیوب بلکه
انکله مطلق کثرت مراد اولدیغنه تنبیه ایچوندر. آیت جلیله نك مال
مینی: مالارینی فی سبیل الله اتفاق ایدیلرک حال و شانی [کرک واجب
کرک نفل علی الاطلاق مالارینی وجوه بروخیره صرف ایدنلرک نفقه لری]

هر سنبله سنده یوز حبه اولمق اوزره یدی سنبله انبات ایدن بر تخم
دانه سنه بکنزر [یعنی اول تخم دانه سنه آندیررکه اندن بر ساق سوروب
یدی داله آریلور و هر دالک یوز عدد دانه لی بر باشاغی اولور].
انبات ایدن جناب باری ایکن آیت کریمه ده انباتک حبه به اسناد
بیورلمسی انباتک ارضه وربیعه اسنادی کی سببه اسناد قیلندن مجاز
عقلی در. تمثیل کلنجه: قاضی بیضاوی تفسیرنده مسطور اولدیغنی
اوزره بر تخم دانه سندن یدی یوز ودها زیاده دانه حصوله کلدیکی مصر
بغداینده وقاراجه داریده و یک محصولدار اراضی بغدایلرنده مشهوردر.
بو اولمه بیلک تمثیلده فرض و تقدیر کفایت ایدوب تمثیلک صحتی ایچون
مثل بهک بالفعل وقوعی اقتضا ایتز.

بیانه اعراب و لغات

[حبة] مبتداء محذوفه خبردر و کلامده تشبیه واردر، عبارت [هذه
الفلة الصادرة من حلیمه کحبة] تقدیرنده در. طرفیندن مبتدا تقدیراً و خبر
لفظاً مذکور وادات تشبیه مطوی اولغله بو طریق افاده تشبیه بلیغدر،
یوقسه استعاره دکلدر. حالک وباء مشدده نك فتحه لرله [حبه] حب
کله سنک واحدی اوله رق بغدای و آریه و سائر غله لرک دانه سنه دینور [حب]
اسم جنسدر جمی حبات وحبوب و حبات کلور. [انبت] افعال بابندن
ماضی و حبه نك صفی، مصدری اولان انبات: بتورمک معناسنده در و ضمیری
حبه به راجعدر. [سنابل] مفعول و [سنبله] نك جمی در. سنبله:
اکنیک صالحه دینورکه ترکجه ده باشاق تعبیر اولنور. (والعصف) ده
[واو] حالیه و عصف مبتدادر. عینک فتحی وصادک سکونیه عصف:
هنوز تازه اکن یا پراغنه دینور [لديه] مابعدینه متعلقدر و ضمیر انبت
فعلندن مستفاد اولان انباته راجعدر، « اعدلوا هو اقرب للتقوی » نظم
شریفنده کی ضمیر قیلنددر. لدی: عند کی قرب و حضوری مفیددر
و ظروف مکانیه و زمانیه دندر لدی الباب، لدی التحقیق کی، بوراده اولدیغنی اوزره
ضمیر ایله استعمال اولندوقده آخرنده کی (ی) تلفظ اولنور: لديه. لدیک
لدینا کی. یای مشکلمه مضاف اولورسه هم تلفظ و هم تشدید ایدیلور:
لدی کی. (يستشرف) منتظر اولمق معناسته استشرفدن مضارع. (الضعفاء)
فاعله و جمله فعلیه مبتدائک خبریدره مبتدایه راجع اولان ضمیر مخدوفدر
(يستشرفه) تقدیرنده در ضعفاء: ضعیفک جمی در. بوراده ضعفایله فقرا
مراددر.

[بقیه سی وار] برکت زاده اسماعیل حق

« لامارتین » دن:

خزان

السلام، ای خضارت باقیه بهار ایله متوج لطیف اورمان!
ای متفرق چمنزار اوزرنده غنوده صارارمش اوراق اشجار! السلام
ای سویملی ایام اخیره! طبیعتک بورنک ماتمی و احزانی ایله تألمات
واضطرابات روحانیه نه قدرده هم آهنگ، انظارمی نه قدرده تلطیف
ایدیور.

خطواتم، سکون آباد وادی به طوغری متفکرانه ایلرلدکجه
اطرافمی نظر تماشادن کچیرمک، صوک دفعه اوله رق برلون اصفرار
ارائه ایدن کونشی کورمک، نشر ایتدیکی خفیف و ضعیف ضیانک